

СТАНОВИЩЕ

от доц.д-р Саша Тодорова

Относно: Дисертационен труд за придобиване на научна степен „доктор на социологическите науки“, шифър 05.11.01, разработен от доц. д-р Анна Иванова Мантарова на тема: „Екологични рискове в трансформиращото се общество“.

I. Информация за дисертанта

Доц. Анна Мантарова е много добре позната в академичната общност. Това се дължи преди всичко на осъществените от нея академични дейности. На първо място това са нейните публикации в няколко тематични области. През последните 10 години те са 40, от които 12 на английски език. Известни са 6 цитирания по публикации по темата на дисертацията от последните години. Посочените публикации са преди всичко плод на нейната активна изследователска дейност. След 2000 г. доц.д-р Анна Мантарова е участвала в реализирането на 16 научноизследователски проекти, от които на 10 е научен ръководител. Взела е участие в 15 международни научни форума и 2 национални. Тя е натрупала и преподавателски опит в ЛТУ, София, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“ и бившия Славянски университет. Има успешно защитил докторант. В момента ръководи друг. Осъществява научно ръководство и на студенти в ОКС „Магистър“

II. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в обем 361 страници. Структуриран е в три глави, с увод и заключение. Приложен е списък на използваната литература от 199 заглавия, от които 90 на български и руски и 79 на английски език и 17 интернет източника. В дисертационния труд са представени 39 таблици и 43 фигури.

Дисертационният труд е посветен на един изключително актуален проблем на съвременното общество, какъвто е проблемът за екологичните рискове. Те неизменно съпътстват днешния начин на живот. Това императивно налага ново отношение към околната среда, отчитане на ключовите параметри на околната среда.

Тезата на дисертационния труд насочва изследването към разкриване на комплексното действие на множеството разнородни фактори върху околната среда, разкриването на техните сложни връзки и взаимодействия.

Целта на изследването е подчинена на изследователската теза, а задачите произтичат от целта.

III. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Теоретичният анализ на екологичните рискове е насочен към закономерните процеси на общественото развитие, което се осъществява в условия на преход. На този фон се изяснява сложната и многолика същност на екологичните рискове, критериите за тяхното класифициране, моделите на интегриране, евристичния потенциал на холистичния възглед и необходимостта от устойчиво развитие. В тази връзка сериозно се анализират възгледите за съотношението на трите стълба на устойчивото развитие, интеграцията на екологичните интереси, времевата перспектива, както и измерителите на устойчивото развитие. Всичко това се разглежда в неговия социален контекст и от разбирането, че самото общество е част от по-обхватна система, от екосистемата.

Поставен е въпросът за макротрансформацията като социокултурен контекст на екологичните рискове. Тук с основание анализът е насочен в няколко направления: социално-икономическите последици от реформите, и липсата на адекватна нормативна уредба. Не се премълчава аномията, а паралелно с нея се проследяват критично очакванията от присъединяването към ЕС, очерталите се реалности във връзка с това. С цялата сложност е представено проявлението на икономическата криза в страната и отражението ѝ в останалите сфери, в т.ч. и върху състоянието на околната среда, върху състоянието и динамиката на екологичните рискове.

Възприетият подход за свързване на макротрансформацията и произтичащите от това екологични рискове е евристичен и насочва вниманието към това – защо допускаме или недопускаме екологични рискове. Изяснява се какви са трансформациите и какви следва да бъдат, за да ограничим рисковете. С основание научното търсене е насочено и към търсене на ролята на цялостната система за ограничаване на екологичните рискове.

Достойнство е и анализирането на дилемата „икономическо развитие – опазване на околната среда“, извеждането на факторното въздействие на интересите и

противоречието, заложено между интересите на капитала и обществения интерес за запазване на природата.

В теоретичните проблеми на екологичните рискове дисертантката с основание включва тяхната връзка със социалните неравенства, бедността и безработицата, доколкото те съществено влияят върху преподреждането на приоритетите и ценностите и чрез мотивацията влияят на поведението.

С особена вещина е поставен и въпроса за неравномерното развитие на регионите, тяхната икономическа поляризация, която на практика генерира екологични рискове.

Дисертантката добре познава връзката между екологичното съзнание и запазването на околната среда. Като отделя необходимото внимание на знанията като фактор за субективните нагласи към реалностите, доц.д-р Анна Мантарова обръща внимание на обстоятелството, че у нас има проблеми с нарастването на неграмотността, увеличаване броя на нискообразованите хора, което на практика води до нежелано екологично поведение.

Проблемите за екологичните рискове са разгледани и на индивидуално равнище. Анализирани са техните проявления в бита, с храненето и други екологични практики.

Дисертантката представя екологичната ситуация у нас и през погледа на отделните граждани.

Тази дисертация е плод на многогодишен труд, чийто резултати периодично са апробирани сред академичната общност и бизнеса. Налице е богат научен апарат, което заедно със списъка на използваната литература показва високото равнище на информираност на авторката и нейния научен морал.

IV. Оценка на получените научни и научно-приложни приноси

- Установени са сложните връзки и взаимодействия между социално-икономическата среда и екологичните рискове в тяхната статика и динамика.
- Разкрити и дефинирани са индикаторите за установяване на параметрите на екологичните рискове, както и взаимовръзката помежду им.

- Приведени са доказателства за факторите, влияещи върху възникването на екологичните рискове и тяхното управление в условията на осъществяващата се трансформация на макро и микро равнище.
- Определени са новите фаворитни въздействия върху екологичните рискове, породени в новите условия на икономическото развитие и криза и свързаните с тях икономически интереси и процеси на разслояване на обществото.
- Изясняването на възникването и управлението на екологичните рискове на фона на устойчивото развитие.
- Разкритите ефекти от действието на определен модел на екологична култура върху екологичните рискове.
- Представената методология на изследване на екологични рискове и нейното приложно значение за провеждане на бъдещи изследвания.
- Лансираните идеи за екологично земеделие, балансирано развитие на регионите, преодоляване на екстремните форми на социално неравенство и необходимостта от промени в социалната политика и насочването ѝ към европейския социален модел.

Очертаните постижения в дисертационния труд са пряк резултат от осъществения задълбочен и професионален анализ, в чиято основа стои социологичният подход – търсенето, откриването и изясняването на връзките и взаимодействието между социално-икономическата среда и екологичните рискове.

Посочените постижения са и доказателство, че поставената цел за разработването на дисертационния труд и произтичащите от нея задачи са изпълнени, а докторската теза – доказана.

V. Оценка на публикациите по темата на дисертацията

Доц. д-р Анна Мантарова има повече от изискващите се публикации. На вниманието на академичната общност в страната са 11 публикации и 8 в чужбина.

VI. Оценка на автореферата

Авторефератът отговаря на съдържанието на дисертационния труд.

Авторефератът впечатлява с успешното обобщаване на съдържанието на дисертационния труд, без да се загуби нищо важно и определящо за екологичните рискове.

VII. Критични бележки, препоръки и въпроси

На определени места в анализа има информационно пренасяване, което разводнява анализа.

В бъдещата си изследователска работа дисертантката да продължи проучването на интересите и възможностите за тяхната организация по начин, ограничаващ екологичните рискове.

Как вижда дисертантката приносът на третия сектор в процеса на ограничаването на екологичните рискове?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основание на посочените научни и научно-приложни постижения и приноси с убеденост препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди научната степен „доктор на социологическите науки“ на доц. д-р Анна Мантарова по научна специалност „социология“, код 05.11.01. лично аз с убеденост ще гласувам „за“.

Изготвил становището:

(доц.д-р Саша Тодорова)

11.04.2014 г.

гр. София